

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

Кафедра спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор із науково-педагогічної роботи

Михальченко Н. В.

«28» серпня 2024 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологія наукових досліджень в психокорекційній педагогіці

Ступінь магістра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 016 Спеціальна освіта

016.01 Логопедія. Спеціальна психологія

Освітня програма Логопедія. Спеціальна психологія

Миколаїв 2024

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: д. пед. н., професор Супрун М.О.,
Карсканова С.В, старший викладач кафедри спеціальної освіти.

РЕЦЕНЗЕНТ: доктор філософії в галузі соціальних та поведінкових наук,
доцент, доцент кафедри психології Чорноморського національного університету ім.
Петра Могили Астремська І.В.

Програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної освіти

Протокол від «26» серпня 2024 року № 1

В. о. завідувача кафедри спеціальної освіти (Світлана КАРСКАНОВА)

Програму погоджено з гарантом ОП (Микола СУПРУН)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного
факультету

Протокол від «27» серпня 2024 року № 12

Голова навчально-методичної комісії (Ольга ДЕМ'ЯНЕНКО)

Програму погоджено навчально-методичною радою університету

Протокол від «28» серпня 2024 року № 11

Голова навчально-методичної комісії (Наталія МИХАЛЬЧЕНКО)

1. Пояснювальна записка

Програма нормативної навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень в психокорекційній педагогіці» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки фахівців освітнього рівня магістр, галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальності «016 Спеціальна освіта».

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень з психокорекційної педагогіки» - методологія та методи наукового дослідження.

Міждисциплінарні зв'язки: основи наукових досліджень, спеціальна психологія.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень в психокорекційній педагогіці» є: оволодіння студентами методами психолого-педагогічного дослідження у психокорекційній педагогіці, спрямоване на ефективність корекції первинних та вторинних порушень у дітей; формування вміння проводити наукові дослідження в галузі психокорекційної педагогіки.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень в психокорекційній педагогіці» є:

- формування у студентів знань, що стосуються основ методології, методів та категоріально- поняттєвого апарату наукового дослідження;

- формування практичних навичок і вмінь застосування наукових методів в ході наукового дослідження, а також розробки програми та методики його проведення

Основні результати навчання і компетентності

згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1	РН 1. Здійснювати аналіз еволюційних процесів у сфері освіти осіб з інтелектуальними порушеннями, з розладами аутистичного спектра та порушеннями функцій опорно-рухового апарата, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання наявних проблем.	ЗК 4 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
2	РН 2. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах.	ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
3	РН 4. Добирати та застосовувати ефективні методики комплексного оцінювання розвитку дітей, рефлексувати та критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рівень освітньої підтримки.	ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
4	РН 9. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та іноземною мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері спеціальної та інклюзивної освіти.	СК 1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем спеціальної та інклюзивної освіти
5	РН 14. Створювати та реалізовувати наукові розробки та/або освітні проекти, спрямовані на підвищення якості організації освітнього середовища для дітей з інтелектуальними порушеннями, з розладами аутистичного спектра та порушеннями функцій опорно-рухового апарата.	СК 3 Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвивальну, консультативну діяльність з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів.
6		СК 6. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності, приймати рішення та продовжувати навчання та/або підвищення професійної

		кваліфікації відповідно до наявних потреб і запитів.
7		СК 13.2. Здатність до формування професійно значущих та соціально необхідних професійних реабілітаційних знань, умінь та навичок (освітньо-виховні, організаційно-управлінські, діагностичні та науково-дослідницькі).
8		СК-14.2 Здатність до розробки та реалізації корекційно- реабілітаційних програм для осіб з порушеннями функцій опорно-рухового апарата із застосуванням сучасних методів і засобів психолого-педагогічної реабілітації.

II. Орієнтовний тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	Аудиторні	у тому числі			СРС	Аудиторні	у тому числі			СРС
		Лекції	Практич	Лаборат			Лекції	Практич	Лаборат	
Змістовий модуль 1. Методологічні основи спеціального психолого-педагогічного наукового дослідження										
Тема 1.1. Основи методу наукового пізнання.	4	2	2		8	1	1			11
Тема 1.2 Поняттєвий апарат наукового дослідження: зміст та характеристика	4	2	2		10	1	1			11
Тема 1.3. Методи спеціального психолого- педагогічного дослідження.	3	2	1		8	1	1			11
Тема 1.4. Теоретична частина спеціального психолого-педагогічного дослідження	4	2	2		10	3	1	2		11
Разом за змістовим модулем 1	15	8	7		36	6	4	2		44
Змістовий модуль 2.										
Організація та методика проведення психолого-педагогічного експерименту у спеціальній освіті.										
Тема 2.1. Організація та планування емпіричної частини психолого-педагогічного дослідження.	4	2	2		10	1	1			12
Тема 2. 2. Кількісний і якісний аналіз даних, отриманих у результаті психолого-педагогічного експерименту. Методи математичної статистики	3	2	1		8					12
Тема 2.3. Презентація результатів психолого-педагогічного дослідження.	4	2	2		10	1	1	2		12
Разом за змістовим модулем 2	11	6	5		28	4	2	2		36
Разом:	26	14	12		64	10	6	4		80

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС, 90 годин.

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами:

Модуль 1. Методологічні основи спеціального психолого-педагогічного наукового дослідження

Тема 1.1. Основи методу наукового пізнання.

Сутність та зміст методу наукового пізнання. Наукове та емпіричне пізнання. Функції методу наукового пізнання. Основні характеристики методу наукового пізнання. Поняття методології наукового дослідження. Завдання, рівні та функції методології наукового дослідження. Загальні методологічні принципи наукового дослідження: єдність теорії та практики, творчий, конкретно-науковий підхід до досліджуваної проблеми, об'єктивність, всебічність та комплексність дослідження, єдність історичного та логічного, системний підхід.

Окремі методологічні принципи спеціального психолого-педагогічного дослідження: принцип детермінізму, єдності психіки та діяльності, активності, особистісно-діяльнісний підхід, єдності зовнішніх впливів та внутрішніх умов розвитку тощо. Методологічні вимоги до проведення спеціальних психолого-педагогічних досліджень. Методологічні вимоги до результатів дослідження: об'єктивність, достовірність, надійність, доказовість тощо.

Тема 1.2. Поняттєвий апарат наукового дослідження: зміст та характеристика.

Наукове дослідження як особлива форма наукового пізнання. Складові наукового апарату спеціально-психологічного дослідження. Задум, структура та логіка проведення спеціально-психологічного дослідження, варіативність його побудови. Комплексність дослідження. Зміст і характеристика основних етапів дослідження, їх взаємозв'язок і субординація.

Актуальність теми спеціального психолого-педагогічного дослідження. Поняття наукової проблеми, її постановка та формулювання. Об'єкт та предмет дослідження. Постановка мети дослідження. Зміст гіпотези дослідження, її висунення та обґрунтування. Постановка завдань спеціального психолого-педагогічного дослідження. Вибір методів дослідження

Тема 1.3. Методи спеціального психолого-педагогічного дослідження.

Класифікація методів наукового пізнання: філософські, загально-наукові підходи та методи, окремо наукові, дисциплінарні та методи міждисциплінарного дослідження. Класифікація методів спеціальних психолого-педагогічних досліджень: емпіричні, теоретичні, порівняльно-історичні, методи обробки та інтерпретації результатів дослідження. Теоретичні методи спеціально-психологічного дослідження: аналіз, синтез, абстрагування, конкретизація, індукція, дедукція, сходження від абстрактного до конкретного, моделювання.

Порівняльно-історичні методи спеціально-психологічного дослідження: генетичний, історичний та порівняльний.

Тема 1.4. Теоретична частина спеціального психолого-педагогічного дослідження

Способи організації наукового тексту. Методи наукової аргументації. Поняття

про первинні і вторинні джерела наукових даних. Базові аспекти теоретичного аналізу наукових даних. Форми, принципи, методи роботи з вторинними науковими джерелами. Методологія опрацювання наукової літератури. Плагіат і стандарти цитування у вітчизняній науковій літературі.

Модуль 2. Організація та методика проведення психолого-педагогічного експерименту у спеціальній освіті.

Тема 2.1. *Організація та планування емпіричної частини психолого-педагогічного дослідження.*

Поняття про емпіричний дослід. Емпіричні методи спеціальних психолого-педагогічних досліджень. Види та форми експериментальних досліджень. Принципи, методи, зміст експериментального дослідження. Розробка методики проведення психолого-педагогічного експерименту. Методика проведення діагностичного психолого-педагогічного дослідження. Методика проведення формувального експерименту. Методика проведення контрольного зрізу на завершальному етапі експерименту.

Тема 2. 2. *Кількісний і якісний аналіз даних, отриманих у результаті психолого-педагогічного експерименту. Методи математичної статистики.*

Критерії оцінки отриманих даних, їх якісний та кількісний аналіз. Інтерпретація результатів конкретного психолого-педагогічного дослідження. Проблема вимірювання психологічних явищ. Основні поняття математичної статистики: вимірювання, середнє арифметичне, медіана, мода, дисперсія, середнє квадратичне відхилення, міри зв'язку між змінними, багатомірні методи аналізу емпіричних даних. Теорія імовірностей та закон великих чисел як теоретична основа вибіркового способу дослідження.

Статистична обробка даних в психолого-педагогічному дослідженні. Програма та процедури вимірювання. Поняття та властивості кореляції. Способи графічного та табличного представлення результатів дослідження. Інтерпретація результатів математичної обробки експериментальних даних.

Тема 2.3. *Презентація результатів психолого-педагогічного дослідження.*

Оформлення результатів наукової праці. Основні вимоги до змісту, логіки та методики викладу дослідницького матеріалу. Характеристика основних видів представлення результатів дослідження: дисертація, науковий звіт, монографія, автореферат, навчальний посібник, стаття, рецензія, методичні рекомендації, тези наукових доповідей тощо.

Вимоги до оформлення магістерської роботи. Наукові висновки. Формулювання практичних рекомендацій. Використання результатів спеціально-психологічного дослідження в практиці корекційного педагога.

IV. Засоби діагностики успішності навчання

1. Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування,

- ущільнене опитування, колоквиум, співбесіда, залік;
2. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат, есе;
  3. Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.
  4. Метод віддаленого контролю: одна з форм комп'ютерного контролю, що пов'язана з використанням у навчальному процесі можливостей мережі Інтернет - SKYPE, Google Meet.

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

5.1. Критерії оцінювання знань студентів

Поточне тестування та самостійна робота							Залік	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
T1.1	T1.2	T1.3	T1.4	T2.1	T2.2	T2.3		
9	9	8	9	9	7	9	40	100

T 1.1... T 2.3 - теми змістових модулів.

Оцінювання відповідей студентів на заліку з дисципліни «Методологія наукових досліджень з психокорекційної педагогіки» здійснюється за заздалегідь розробленими критеріями оцінювання.

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі врахування повноти та якості їхніх відповідей на питання у завданні, уміння викладати та обґрунтовувати свої думки.

Бал «А» (90-100 б) здобувач отримує, якщо під час заліку продемонстрував глибокі теоретичні знання з курсу, володіння методами та технологією проведення науково-педагогічного дослідження у психокорекційній педагогіці, усвідомлення необхідності дотримання академічної доброчесності при проведенні дослідження; здатність до теоретичного, методологічного та емпіричного аналізу актуальних проблем спеціальної та інклюзивної освіти та еволюційних процесів у сфері освіти осіб з інтелектуальними порушеннями, з розладами аутистичного спектра та порушеннями функцій опорно-рухового апарата, ґрунтовні знання літературних джерел, дав повні та обґрунтовані відповіді на додаткові запитання. Свою відповідь він оформив грамотною українською мовою в чіткій логічній послідовності.

Бал «В» (80-89 б) ставиться за умови, якщо студент виявив повне знання програмового матеріалу, повністю розкрив теоретичні проблеми, проілюструвавши їх прикладами з практики проведення спеціального психолого-педагогічного дослідження. Але у відповіді здобувача були наявні деякі неточності, що не вплинули на якість розкриття основного змісту питання.

Здобувач ознайомлений з переважною більшістю літературних джерел з методології наукового дослідження у сфері психокорекційної педагогіки, правильно відповідав на додаткові запитання. Свої думки викладав правильно, дотримуючись належної системи, грамотною українською мовою.

Бал «С» (70-79 б) ставиться за умови, якщо студент виявив належні знання програмового матеріалу, достатньо розкрив зміст питання, правильно відповів на більшість додаткових запитань. Студент ознайомлений з більшістю літературних джерел. Здобувач має труднощі під час аналізу окремих теоретичних положень, недостатньо чітко володіє технологією проведення науково-педагогічного дослідження.

Бал «D»(65-69 б) ставиться за умови, якщо студент виявив знання лише основних теоретичних положень, поверхове оволодіння методологією науково-педагогічного дослідження у психокорекційній педагогіці, допустив неточності або недостатньо розкрив зміст питання, не виявив у відповідях належного творчого підходу, невпевнено викладає свою думку, не може підкріпити її прикладами. Студент достатньо обізнаний з літературними джерелами.

Бал «E» (60 - 65 б) ставиться за умови, якщо студент виявив поверхові знання основних теоретичних положень проведення спеціального психолого- педагогічного дослідження. Його відповідь була побудована на основі відтворення вивченого матеріалу і носила фрагментарний характер викладу. У питанні практичного характеру була допущена неточність, яка засвідчила слабкі знання, вміння та навички. Студент поверхово обізнаний зі спеціальною літературою.

Бал «FX» (35-59 б) ставиться за умови, якщо здобувач виявив прогалини у знанні основного матеріалу з усіх питань, допустив грубі помилки під час відповіді, не орієнтується у теоретичних положеннях, не виявляє належної міри самостійності у їх розумінні. Практичне завдання виконане з помилками, котрі свідчать про слабкі знання, уміння та практичні навички. Студент погано обізнаний з спеціальною літературою.

Бал «F» (0-34 б) ставиться за умови, якщо студент не розкрив основний зміст усіх питань, зовсім не обізнаний з науково-теоретичними положеннями проведення наукового дослідження у сфері психокорекційної педагогіки

Якщо здобувач просить замінити питання або не дає правильних відповідей, екзаменатор може запропонувати вибрати білет повторно. Для отримання задовільної оцінки в такому випадку необхідно повністю виключити принципів і грубі помилки в інформації, давати повні і якісні відповіді, як на питання запропонованого білету.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	--	---

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основна

1. Дослідницька робота здобувачів вищої освіти: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 “Спеціальна освіта” / за заг. ред. І. М. Дичківської, О. А. Козлюк. Рівне: РДГУ, 2019. 112 с.
2. Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень: навч. посіб. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 520 с.
3. Супрун М.О. Педагогіка: підручник для духовних і світських закладів освіти. Вид. Друге. Київ: КДА, 2022. 400 с.
4. Тельна О.А. Основи науково-педагогічних досліджень у корекційній освіті. Харків: Крок, 2017. 196 с.
5. Туриніна О. Л. Методологія та методи психологічного дослідження: навч.-метод. посіб. Київ : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2018. 206 с.
6. Хриков Є.М. Методологія педагогічного дослідження: монографія. 2-ге вид. доповн. Харків: 2018. 294 с

Додаткова

7. Корнещук В.В. Методичні рекомендації до написання випускної кваліфікаційної роботи магістра. 2-ге вид. Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2018. 41 с.
8. Методичні рекомендації до виконання та захисту магістерської кваліфікаційної роботи для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Укл. В. Коваленко, Н. Голуб, О. Казачінер, Н. Сінопальнікова, О. Міщенко, А. Галій. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. 62 с.
9. Методичні рекомендації щодо написання магістерських робіт магістрантами (спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки) Сер.: «Магістратура/Magistrature» / Укл. Т. О. Дороніна, О. С. Білоус, І. А. Волощук, В. В. Іванова, С. М. Щербина. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С.В. 2019. 52 с.

Інтернет-ресурси:

1. <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>
2. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. <http://www.nbu.gov.ua/>
4. <https://www.youtube.com/playlist?list=PLGmOQHhzyrBZSvIDeaRceFfqPLMNxxE>

5. <https://socialdata.org.ua/manual/manual4/>